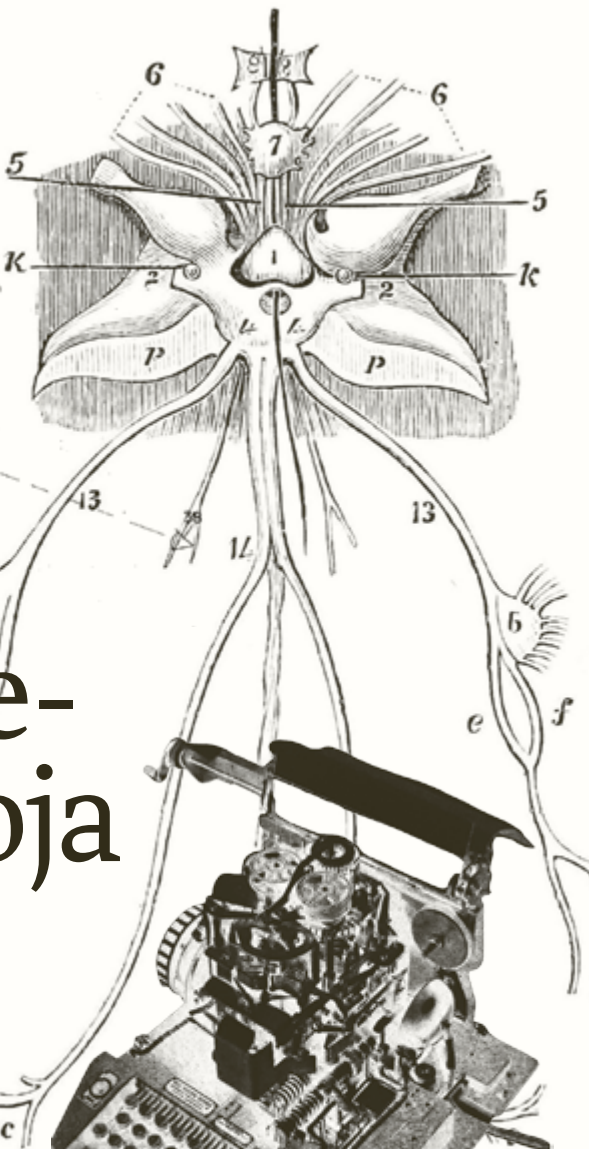
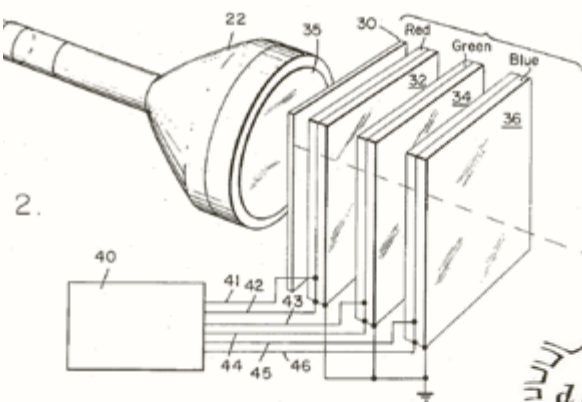

Selja Ahava
Emma Puikkonen

Rakenne- nautintoja

TYÖKIRJA

KOSMOS

Kirjoitus-
harjoituksia
edistyneille

Selja Ahava
Emma Puikkonen

Rakenne- nautintoja

TYÖKIRJA

KOSMOS

*Kirjoitus-
harjoituksia
edistyneille*

Kirjan kuvitus on muokattu seuraavien aineistojen pohjalta:

- s. 14–15 Narcisse Virgilio Díaz: *Studies for a figure composition* (1820–1876)
Metropolitan Museum of Art
- s. 38–39 Arthur Baldwin Williams: *The composition and dynamics of a beech maple climax community* (1936) Cleveland Museum of Natural History
- s. 86–87 Bureau of International affairs, Rosebud Agency (noin 1936) U.S. National Archives and Records Administration
- s. 161–62 Lorande Loss Woodruff: *Animal Biology* (1938). Kirjan kuvitusta.
New York: Macmillan

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

Tekijät kiittävät Taiteen edistämiskeskusta
saamastaan kohdeapurahasta.

Ensimmäinen painos

© Selja Ahava & Emma Puikkonen ja Kosmos 2026

Kansi ja kuvitus: Anna-Mari Tenhunen

ISBN 978-952-352-376-0

***KOSMOS**

Kosmos on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@kosmoskirjat.fi

Painettu EU:ssa.

SISÄLLYSLUETTELO

Mahdoton tehtävä	7
Mikä tämä on?	11
Kirjallisuuden kanssa kirjoittaminen – lukemisesta	17
Lukemisesta	20
Interrogatiivinen luenta	26
Kirjalliset muusat	30
Kirjoittajien pyhimykset	36
Kirjoittajana eläminen, oleminen, toimiminen – praktiikasta	41
Praktiikka	44
Kirjoittajan tieto	51
Niukkuus/rönsyily	54
Ruumis ja kirjoittaminen	57
Epätasapaino	63
Työn vastustus	68
Häpeä	78
Epäonnistuminen	81
Kirjoittaminen – käytäntöjä ja työvälineitä	89
Aloittamisesta	92
Aloitus vailla sanottavaa	96
9 ajatusta havainnosta	101
Mikä on oikea kohta aloittaa kirja?	107
Lopettaminen	108
Kerronnan ote	112
Pronominit	117
Vapaa suora, vapaa epäsuora	124

Psyykkinen etäisyys _____	127
Kontrasti, paradoksi, ristiriita _____	133
Jännite _____	138
Kuvailu _____	142
Kuvailu ja mielikuviutus _____	144
Joitain muistiinpanoja monologista ja dialogista _____	147
Editointi _____	152
Konteksti ja editoinnin valinnat _____	155
Järjestämisen taito – rakenteesta _____	163
Universaalit muodot _____	166
Miten piirretään tai kirjoitetaan rakennetta? _____	173
Rajaaminen _____	181
Leikkaus _____	186
Kuvakoko, mittasuhteet _____	192
Puuttuminen, aukko _____	196
Lähteet _____	206

MAHDOTON TEHTÄVÄ

Mitä sanoja sinulta puuttuu, kun haluat puhua kirjoittamisesta?

1. Kirjoita paperille puuttuvat sanat (vähintään kolme).

2. Aseta ajastin. Kirjoita viisi minuuttia jokaisesta puuttuvasta sanasta.

Kirjoita myös siitä, miksi ne puuttuvat sinulta.

(Kirjoittamiseen liittyvä tieto on taiteellista tietoa. Se on henkilökohtaista ja muuttuvaa. Tieto voi olla hiljaista tietoa, intuitiivista tietoa tai taitoa, joka liittyy esimerkiksi rytmin havainnointiin tai sanojen järjestämiseen. Kun kirjoittamista opetetaan, lainataan usein käsitteitä esim. kirjallisuustieteestä, ja hyviä käsitteitä ne ovatkin, laittavat tekstejä ojennukseen ja antavat mahdollisuuden pohtia kertojaa, fokalisaatiota, muotoa. Ne eivät silti riitä – tuntuu, että joitain osia kirjoittamisen taidosta jää kuvaamatta ja piiloon. Taiteen tekijä on aina uuden ja tuntemattoman äärellä ja joutuu keksimään sanansa uudestaan. Ehkä kyse on pikemminkin kysymyksistä kuin vastauksista, pikemminkin yrittämisestä kuin itse lopputuloksesta?)

SELJA

esimerkiksi, jos haluan kuvata pienen lapsen kädet pitelemässä kuollutta lintua ja sitten kirjoitan sen millaisia valintoja mä siinä välissä teen miksi jokin kuvaus on parempi kuin toinen saatko kiinni?

EMMA

en oo varma, tarkenna
mitä vaihtoehtoja sulla siis on mistä valita
niinkun esimerkiksi
lapsen kädet pitelemässä kuollutta lintua

kerronko lapsen kautta, miltä ne höyhenet vaikka tuntuvat, tai
miten kevyt se lintu on
ja onko se lämmin ja näin
vai kerronko, miltä ne lintua pitelevät pienet kädet näyttää,
miten pehmeät ja pyöreät ne sormet on,
niin kokemattomat kädet,
ehkä ne koskee ensimmäistä kertaa kuolemaa juuri tässä hetkessä,
ehkä sen pojan nimi olisi Eemeli...

eli jotenkin että miten sä valitset ne havainnot
tai havainnon kehikon

havainnon kehikko on hyvä

kuvaako se teksti että mitä on lapsi
vai mitä on lintu
vai mitä tapahtuu lapsen ja linnun välissä
siis nimenomaan kirjoittajan näkökulmasta

vai kuitenkin sen Eemelin

miten sitä kirjoitetaan
(tutkijan tai analysoijan näkökulmasta varmaan kyse on f-sanasta)

en ole koskaan oikeasti ymmärtänyt, mitä fokalisaatio tarkoittaa

MUTTA musta ei tunnu että mietin fokalisointia kun kirjoitan
musta tuntuu että liikun tilassa
taivun johonkin suuntaan
menen jotain lähemmäksi

MIKÄ TÄMÄ ON?

Tämä on jatko-osa, työkirja, toinen tapa lähestyä kirjoittamisen kysymyksiä.

Vuonna 2023 julkaisimme *Rakennenauditintoja*-kirjan, joka käsitteli romaanien rakenteita. Teoksen työstämisen aikana järjestimme keskustelutilaisuuksia ja pohdimme kirjoittamista erilaisten kirjoittamisen ammattilaisten kanssa.

Vaikka teos valmistui, keskustelu jatkui. *Nuoren Voiman* julkaisemissa *Rakennenauditintoja*-podcasteissa pääsimme keskustelemaan aiheista edelleen. Keskitimme huomiomme kirjoittamisen prosessiin: työvaiheisiin, työtapoihin, kirjoittamiseen vaikuttaviin olosuhteisiin.

Rakennenauditintoja: työkirja jatkaa pohdintaa. Toivomme sen toimivan keskustelukumppanina kirjoittamisessa. Kirjan yhtenä lähtökohtana on ollut havainto, että kirjoittamisesta puhuminen kaipaa käytännön työstä ja kirjoittajan kokemuksesta nousevaa sanastoa. Toinen lähtökohta on toiminta, tekeminen, harjoitteet. Kirjoittamiseen liittyvä tieto ei ole opittavissa vain lukemalla, sitä on etsittävä myös kokeilemalla.

KETKÄ KIRJOITTAVAT?

Enimmäkseen tässä kirjassa ajattelevat Selja Ahava ja Emma Puikkonen, mutta olemme saaneet keskustelu- ja pohdinta-apua mm. podcast-vierailtamme kirjailija-tutkija Emilia Karjulalta, kirjailija Petri Tammiselta sekä kirjailija Katja Rauniolta, kääntäjä Sampsa Peltoselta, runoilija Henriikka Tavilta, runoilija Miia Toiviolta ja kustannustoimittaja Elsi Hyttiseltä.

Olemme käyneet dialogia myös eräiden kirjoittamista ja taidetta käsittelevien kirjojen kanssa. Mainittakoon niistä tässä Goat Island -esitysryhmän *Schoolbook*, joka inspiroi meitä muodollaan, sekä Jane Alisonin *Meander, Spiral, Explode – Design and Pattern in Narrative*, jonka rakenneajatuksia olemme halunneet pohtia ja kokeilla.

MITEN KIRJAA KÄYTETÄÄN?

Tätä kirjaa voi lähestyä lukemalla tai selaamalla. Harjoitteita tekemällä tai niitä ajattelemalla. Kysymällä kirjan kysymyksiä itseltään tai tekstiltään.

TEHTÄVÄNANNOT

Harjoite tarjoaa työtapoja, sääntöjä, jotain, mitä vasten voi kokeilla. Harjoite, harjoittaa. Harjoite on erilainen, kun sitä kokeilee yksin. Ryhmässä jokin tehtävänanto voi toimia, yksin taas ei, tai toisinpäin.

Jos harjoite ottaa päähän, voit vastustaa tai muuttaa sitä. Harjoitteen idea on kokeilla käsiteltävää asiaa ja tarjota inspiraatiota. Ohjeistusta ei tarvitse seurata, mikäli jokin toinen lähestymistapa tuntuu hedelmällisemmältä. Harjoitetta voi käyttää omien rutiinien tai ajatusten törmäyttämiseen, joskus juuri itselle sopimaton tai häiritsevä harjoite voi viedä jonkin kiinnostavan luo.

Kirjoittamisen opettajat ja kirjailijat käyttävät, kehittävät ja kierrättävät erilaisia harjoitteita. Vuosikymmenien varrella esimerkiksi Kriittisen korkeakoulun, Oriveden opiston ja muiden kansanopistojen kurssit sekä erilaiset luovuuteen ja kirjoittamisen tekniikkaan liittyvät tehtävät ovat auttaneet lukemattomia kirjoittajia saamaan kynän liikkeelle. Rakenteeseen liittyviä harjoitteita on saattanut syntyä dramaturgian opetuksen tarpeisiin Teatterikorkeakoulun opettajakunnan keskuudessa ja lähteä sieltä kiertämään kirjoittajakoulutusta. Aina kun se on ollut mahdollista, olemme kirjoittaneet näkyviin, kenen kautta olemme saaneet kohdata jonkin harjoitteen

ensimmäistä kertaa tai kenen työtavasta harjoite on mahdollisesti inspiroitunut. Harjoitteet kulkevat osin suullisena perinteenä kirjoituskurssilta toiselle, joten voi hyvinkin olla, että yksittäisen harjoitteen varsinainen alkuperä onkin aivan toisaalla ja meille tuntematon – ja usein samoja asioita pohtineet kirjoittamisen ohjaajat ovat saattaneet kehitellä samantyyppisiä harjoitteita.

Tässä kirjassa keskiössä on ennen kaikkea proosakirjoittaminen. Monet tehtävänannot soveltuvat kuitenkin myös muihin kirjoittamisen lajeihin.

MITÄ VIELÄ?

Avoin muoto tuntuu tärkeältä, se, että kirjassa on kyse enemmän kysymisestä kuin vastaamisesta, ajassa liikkuvista havainnoista kuin kirjoittamisen säännöistä.

Kuinka kaunokirjallisuutta kirjoitetaan?
Voiko kirjailija tietoisesti valita keinonsa?
Mikä on rakennerratkaisujen ja tarinan
suhde? Entä teeman ja hiljaisuuksien?

Rakennennautintoja: työkirjassa kirjailijat
Selja Ahava ja Emma Puikkonen palaavat
pohtimaan kirjoittamista tekoina ja
valintoina ja tarjoavat lukijalle runsaasti
ajateltavaa sekä hyviä harjoitteita, joiden
avulla kehittyä kirjoittajana. Työkirja
sopii nautittavaksi sellaisenaan tai
yhdessä tekijöiltä aiemmin ilmestyneen
Rakennennautintoja-esseekirjan kanssa.

ISBN 978-952-352-376-0
Kirjailijakuva Meri Björn
KL 86.07

